

Heydər Əliyevin bütün həyatı, bütün fəaliyyəti bir amala qulluq edirdi. Azərbaycançılıq, Azərbaycan dövlətinə, Azərbaycan xalqına xidmət, millətimizə xidmət etmək onun həyatının ən ümdə amalı idi.
Müasir Azərbaycanın bütün uğurları Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. 1993-cü ildə xalqın tələbi ilə Azərbaycana rəhbərliyə gəldikdən sonra Heydər Əliyev ölkəni inkişaf etdirməyə başladı. Müharibə dayandırıldı, vətəndaş qarşıdurmasına son qoyuldu, qeyri-qanuni silahlı dəstələr tərkiləndirildi, qayda-qanun yaradıldı.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Dövlət müstəqilliyi tariximizə Milli Qurtuluş Günü kimi daxil olan 15 iyun, sadəcə, təqvim bayramı deyil, həm də böyük ictimai, siyasi və tarixi əhəmiyyət daşıyan, ümumxalq qədrbilənliyindən qaynaqlanan, iftixar və təntənə ilə qeyd edilən məfkurəvi bir gündür. Ümummillə lider Heydər Əliyevin 1993-cü il iyunun 15-də Azərbaycanda yenidən hakimiyyətə qayıtması o vaxtdan xalqımızın çoxxəslətli tarixinə möhtəşəm siyasi hadisə kimi daxil oldu.

Möhtəşəm xalq ruhunu Qurtuluş iradəsinə çevirən lider

Müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycanda yaranmış gərgin vəziyyət xalqı öz arxasında aparmağa qadir liderə ehtiyac olduğunu şərtləndirdi. 1993-cü ilin ortalarına doğru ölkədə hakimiyyət böhranı gətirdikcə daha kəskin xarakter aldı. Azərbaycanın müstəqilliyi üçün təhlükə yaranmışdı. O zaman cəmiyyətin bütün təbəqələri əmin idi ki, yenidən müstəqillik qazanmış ölkəni düşmüş olduğu ağır və dözülməz vəziyyətdən çıxarmağa qadir yeganə şəxsiyyət məhz ulu öndər Heydər Əliyevdir.

Çox keçmədən yeni müstəqillik tariximizə "Milli Qurtuluş Günü" adı ilə daxil olan 1993-cü ilin 15 iyununda xalqın təkidli tələbi ilə ümummillə lider Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıtdı. Bu dəfə xilas-karlıq missiyası isə öz ölkəsinin ali idarəetmə səhifəsində arxasında keçən ulu öndər təhlükə qarşısında qalan Azərbaycanı yorulmaz fəaliyyəti ilə məhv olmaqdan qurtardı, dirçəldib, inkişaf etdirib, gələcəyə inamla baxan qüdrətli bir dövlətə çevirdi.

60-cı illərin sonu, 70-ci illərin əvvəllərində Azərbaycanın hər yerində, iqtisadi, ictimai-siyasi, mədəni-ideoloji həyatın, demək olar ki, bütün sahələrində rast gəlmək mümkündür. Böyük siyasət qrossmeysteri Heydər Əliyevin təmənnəsiz xalq, millət sevgisi imkan verdi ki, o, mənsub olduğu xalqı, milləti ən yüksək səviyyədə irəli apara, yüksəldə bilsin, qarşısına çıxan kəfiyyət qədər güclü maneələri cəsarətlə aradan qaldırmağa bacarsın. Ümummillə lider yaxın keçmişin təcrübəsindən yaxşı bildirdi (və bunu bir neçə dəfə qeyd etmişdi) ki, millət quruculuğunda ən təhlükəli hallardan biri liderlik konyunkturudur ki, bunun acı nəticələrini Azərbaycan xalqı az görməmişdir. Liderlik konyunkturaları isə ələ bir mürəkkəb sosial-psixoloji hadisədir ki, onu nəzərə almadan, əslində, müəyyən mənada, idarə etmədən millət quruculuğu prosesini uğurla aparmaq, demək olar ki, mümkün deyil.

Türk hökmdarlarının böyük ənənələrini davam etdirən Azərbaycan rəhbəri respublikanı nəhəng tikinti meydanına çevirdi: Bakı şəhəri görünməmiş bir sürətlə abadlaşdırıldı, Naxçıvan-da, Gəncədə, Sumqayıtda, respublikanın rayon mərkəzlərində mədəniyyət evləri, məktəblər, inzibati binalar, yaşayış evləri tikildi, kanallar çəkildi, su anbarları yaradıldı və s. Heydər Əliyev bu vaxta qədər ittiqaf miqyasında, demək olar ki, adı çəkilməyən respublikanı SSRİ-nin ən qabaqcıl müsəlman-türk respublikasına çevirdi; on iləndən artıq müddətdə Heydər Əliyevin Azərbaycanı iqtisadi, mədəni, mədəni yüksəlişi üçün gördüyü işləri o zaman SSRİ respublikalarında heç birinin rəhbəri edə bilməmişdi.

Keçən əsrin ortalarından sovetlər birliyinin ictimai-siyasi həyatında özünü göstərən "mülayimləşmə" prosesi bu nəhəng ölkənin hər yerində olduğu kimi, Azərbaycanda da milli təəssübkeşlik hissələrinin bu və ya digər dərəcədə açıq təzahürü üçün müəyyən şərait yaratmışdı. Həmin şəraitdən düzgün, məqsədyönlü və məhsuldar istifadənin əsas qaranlıqlarından biri (əslində, birincisi) Heydər Əliyevin şəxsində güclü milli liderin hakimiyyətə gəlməsi idi. Heydər Əliyevin respublikada birinci dəfə rəhbərliyə gəlməsi ilə Azərbaycan nəinki sovet dövlətinin – mərkəzin verdiyi imkanlar daxilində, hətta müəyyən maneələri dəf edərək müstəqil düşüncəyə meydan açdı.

Bu baxımdan Azərbaycana rəhbərliyinin ilk mərhələsində öz yurdunu tərəqqi yoluna çıxarmaq üçün Heydər Əliyev xalqın enerjisinin, milli müstəqillik hissələrinin, milli müstəqillik hissələrinin təzahürünə çalışır, onu dünyanın inkişaf etmiş xalqlarının səviyyəsinə çatdırmaq istəyirdi. Bütün bunları böyük bir cəsarətlə, gördüyü işin düzgünlüyünə tarixi bir inamla edirdi. Əgər müqayisə aparsaq, etiraf etməli olarıq ki, Azərbaycanın dövlət rəhbərləri arasında Heydər Əliyev qədər böyük idarəçilik təcrübəsinə (və istedadına!) malik ikinci bir şəxs olmamışdır. Onun imzasına

imperiyanın süqutu ərəfəsində xalq müxtəlif xarakterli provokasiyaları, nəticə etibarilə, dəf edərək milli müstəqillik ideallarına sadiq qalıb heç bir siyasi himayəçilik iddiasını qəbul etmədi. Öz növbəsində, Azərbaycan dövləti də ərazi bütövlüyünü ən kəskin və güclü təzyiqlə qarşısında düşmənlərə güzaştə getmədi. Azərbaycanın xalqı isə ona müxtəlif liderlər "təklif olunduğu" halda aldanmayıb öz haqqı liderinə sədaqət nümayiş etdirdi. Sovet dövləti dağıldıqdan sonra Azərbaycanda ən çox xatırlanan, müstəqil respublikanın dövlətçiliyini formalaşdırmağa dəvət edilən, istedadına istinad olunan şəxs Heydər Əliyev idi. Xalq hərəkatının, müxtəlif xarakterli münafiqlərin təşkilatı ilə hakimiyyətə gələn qüvvələrin dövlət idarəçiliyi sahəsində təcrübəsizliyi ortaya çıxdı isə Azərbaycanın, məhz "Heydər Əliyevin Azərbaycanı" olduğu bütün aydınlığı ilə təzahür etdi. Belə bir tarixi şəraitdə xalqın tələb və dəstəyi ilə ikinci dəfə hakimiyyətə gələn Heydər Əliyev başladığı millət quruculuğu prosesini yeni tarixi şəraitdə daha inamla davam etdirərək ən tendensiyalı və ya qışqanc tarixçinin belə etiraf etməli olduğu həqiqətdən, cəhanşümlü işlər gördü. Bu-raya aşağıdakılar aiddir: milli müstəqilliyin müstəqil dövlətçilik səviyyəsində təmin olunması; dünya azərbaycanlılarının mədəni, ictimai-siyasi birliyinin gücləndirilməsi; türk dünyasının etnik-mədəni birliyinin siyasi birlik səviyyəsinə yüksəldilməsi. Bütün bunlar isə Azərbaycan xalqının dünya miqyasında özünə get-gedə daha möhkəm mövqə tutmasını təsdiq etməklə böyük milli inkişaf perspektivləri müəyyənləşdirir.

İndiki nəsilər haqlı olaraq, Heydər Əliyevi müasir Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu hesab edirlər. Böyük öndərimiz Azərbaycançılıq məfkurasını milli dövlət ideologiyası səviyyəsinə qaldıraraq xüsusi bir hadisədir. Heydər Əliyev, həm də siyasi idarəetmədə öz üslubunu yaratmış yenilikçi rəhbər idi. Onun bu istedad və qabiliyyəti Azərbaycana rəhbərliyinin hər iki dövründə, eləcə də nəhəng sovet dövlətinin ali rəhbərliyindən biri olduğu illərdə həmişə özünü parlaq şəkildə göstərirdi.

Ulu öndər Azərbaycana rəhbərliyinin hər iki dövründə ölkəmizin inkişaf və tərəqqisi istiqamətində tarixi işlər görür. Heydər Əliyevin seçdiyi taktika hələ sovet zamanında bu məqsədlərə xidmət edirdi: Azərbaycanın iqtisadiyyatını, onun imperiya daxilindəki mövqeyini gücləndirməklə, keçici qırmızı bayraqlar almali, sovetlər birliyi səviyyəsində tanınmalıdır ki, bu

tanınma onu dünyaya çıxaran başlıca amilə çevrilsin. Heydər Əliyev böyük dövlət xadimi olduğuna və milli maraqları müdafiə etməyin texnologiyalarını yaxşı bildiyinə görə, 1960-cı illərin sonu, 1970-ci illərdə milli inkişaf meyllərinin geniş miqyasda yayılmasına nail oldu.

Ümummillə lider Heydər Əliyev müstəqillik dövründə müəyyən münasibətlərdə Azərbaycanın ən yeni tarixinə dair ölkə ictimaiyyətini, ziyalıları düşündürən bir sıra suallara cavab verməli olarkən bildirmişdi: "Nə üçün 60-cı, 70-ci illərdə Azərbaycandan sona qədər təqib olunan bir dissident – millətçi çıxmadı? Halbuki, sovetlər birliyi digər respublikalarında onlar kəfiyyət qədər olmuşdular". Cavab olduqca yığcam və mükəmməl idi: "Çünki ən böyük dissident mən özüm idim".

Heydər Əliyev Azərbaycan tarixinin ən müxtəlif problemlərinin öyrənilməsinə, milli tarixi təfəkkürün oyadılmasına xüsusi əhəmiyyət verdi, ixtisasca tarixçi olan Heydər Əliyev üçün tarix yalnız "üzü keçmişə siyasət" deyildi, həm də və bəlkə də, daha çox millətin öz həqiqi keçmişini dərinlən öyrənib gələcəyə hazırlıq gətirməsi üçün bir məktəb, ilham mənbəyi idi. Onun üçün tarix sosial-siyasi tarixlə məhdudlaşmırdı, Heydər Əliyev milli dil, ədəbiyyat, mədəniyyət və s. tarixinin problemləri ilə də maraqlanırdı, mütəxəssisləri səfərbər edirdi.

Azərbaycan ədəbiyyatının, mədəniyyətinin yalnız tarixi ilə deyil, bugünü ilə də sonsuz enerji ilə məşğul olan, Azərbaycan yazıçıları, mədəniyyət, incəsənət üzvləri ilə ardicil görüşən, onların qurultaylarında fəal iştirak edən respublika rəhbəri millətin yaradıcı qüvvələrini əvvəlki illərin ətalətindən çıxardı, onlara görkəmli yazıçı, incəsənət, mədəniyyət, elm xadiminin sədasi məhz respublika rəhbərinin nüfuz sayəsində qısa bir zamanda SSRİ-nin mərkəzindən gəlməyə başladı.

Yeni Azərbaycan Heydər Əliyevin respublikaya rəhbərlik etdiyi illərdə təkcə neft, pambığı, üzümü ilə deyil, mədəni-intellektual sərvətləri ilə də ittiqaf miqyasında məşhurlaşmışdı. Respublikanın müxtəlif rayonlarında dünya mədəniyyətinə, demək olar ki, təcrid edilmiş şəkildə yaşayan, lakin zəhmətkeş, istedadlı xalqın Azərbaycanın mərkəzi ilə əlaqələrinin genişlənməsində də Heydər Əliyevin bugünə qədər dərinlən araşdırılmamış mühüm xidmətləri olmuşdur, məhz bu görkəmli şəxsiyyətin, böyük dövlət xadiminin uzaqgörən siyasəti nəticəsində Bakı "beynəlmiləl" şəhərdən milli şəhərə çevrilirdi. Belə bir mübarizə yolu formalaşdırmağın nəticəsi idi ki, sovet

Nizami CƏFƏROV,
Milli Məclisin deputatı,
Azərbaycanda Atatürk
Mərkəzinin müdiri, akademik